

On the Eastern Edge of the Baltic Sea III: Exercise of Power in the History of Finland and the Baltic Countries

University of Oulu, 1-2 December 2011

Abstracts

Kari Alenius

Estonian Attitudes towards the German Exercise of Power in Estonia, 1941–1944

This presentation examines how Estonians related to the exercise of power by the German occupation government during the Second World War, and why they related to this in a certain way. Estonia was first occupied by the Soviet Union in the summer of 1940, and as military events developed, the Soviet occupation turned into a German occupation in the summer of 1941. Following this, Estonia remained under German subordination until the fall of 1944.

German rulers closely and consistently monitored the mood of the people in occupied areas. Local police departments gathered information from their own areas and made it available to the higher-level police leadership. Summaries and reports prepared by the higher leadership were sent from the occupied territories to Germany, where the highest leaders of the security organization handled the information and made it available for use by the political and economic leadership. This study analyses the information and reports gathered in the territory of Estonia.

The attitude of Estonians towards the German exercise of power and the changes occurring in it can be divided into three successive stages of development. The first stage extends from the summer of 1941 roughly to the end of the same year. The second stage extends to October–November 1942, and the third covers the period from the end of 1942 to the summer of 1944. The parameters of the stages of development are not quite definable, and the development appears to have been more gradual change than abrupt, dramatic turns. However, each stage of development has so many differing manifestations of attitude, with their underlying factors, that it is legitimate to talk about successive stages of development. At least, when the years 1941–1944 are examined, it cannot be argued that the attitude of Estonians towards the Germany exercise of power would have been stable.

Markus Anaja

TOO MANY “FRIENDS OF THE BALTS”? FOREIGN SUPPORT TO THE DEVELOPMENT OF NATIONAL DEFENCE IN ESTONIA 1991–2004

The ability to defend one's country is generally understood to be one of the main necessities of an independent country. When Estonia regained its independence in August 1991, one of the first concerns was the establishment of a national defence structure. How should this be tackled?

There were no arms available, the only trained cadre consisted of Soviet military personnel, which were considered unreliable, or World War II veterans. Also the financial means to procure equipment or even pay salaries were extremely limited. But the main question was, what doctrine should be chosen.

Advisors, both official and unofficial, from several European countries started to arrive in Estonia. Training possibilities for Estonian cadres were offered abroad and equipment was donated. There was on offer a large variety of different ideological, political and technical systems. Although not necessarily intentional, nevertheless the Estonians had a lot of pressure put on them when choosing the way forward.

A few years later coordination efforts were undertaken by the so-called donor nations. This was formalized in the BALTSEA group, which had several subgroups for individual projects. Again, this forum – although not in any way unanimously – used its considerable power to influence the decision making of the Estonians, Latvians and Lithuanians.

The topic of this paper is not about the actual use of power, which is the subject of this symposium. It is a case study of how the several support (or assistance) efforts – intentionally or unintentionally – became a way of influencing the decision making process in the receiving country, i.e. in this case Estonia.

Andres Andresen

Transition of Power in the Early Modern Baltic Provinces And its Interpretation in Different Historiographies

The Baltic provinces Estland, Livland and Ösel present an interesting case for the research of the exercise of power in the early modern period as this region underwent various transformations of political supremacy during a relatively short period of time. This paper focuses on two problems. Firstly, the main lines of development in the process of power transition in the Baltic provinces under Swedish and Russian supremacy are identified and studied, including the establishment of Swedish rule in Estland (1561), Livland (1629) and Ösel (1645), the introduction of the absolutist governance in Sweden and its influence for the Baltic dominions, the establishment of Russian rule in the Baltic provinces (1710), the wide-scale autonomy of the local estates during the early Russian supremacy and the following ever-growing unification attempts of the central government. Secondly, the reflection and interpretation of the power transition in different historiographies is examined and compared, specifically concentrating on the Baltic German, national Estonian and Soviet Estonian historiographies.

Eglė Bendikaitė

The ideology, which reshaped the pyramid of power of Lithuanian Jewish community

While the *Litvak* (Lithuanian Jewish) community was influenced by ideas of the Enlightenment and late processes of modernization, at the same time it maintained traditional Jewish social patterns and Jewish self-consciousness. The power for ages had belonged to the religious leadership of the Jewish community. The appearance of a new independent Lithuanian state on the political map launched a new period in the history of the Jewish community in this region. The revival of Jewish politics started a fight for influence on the *Jewish street*.

The paper deals with describing the Zionist ideology and practices in interwar Lithuania, which changed the power balance within Lithuanian Jewish community. The Zionist organization made every effort to institute Jewish Autonomy in Lithuania. At the same time, work was done to create the stable background for this, i.e. to organize the secular *Kehilahs* as local representatives. Zionists were very active in state politics and Parliamentary elections as well. They worked for a legal settlement of the questions of Jewish schools, language and holidays. The Zionist organization viewed this path as a way of defending the interests of the Jewish national minority and, at the same time, reconfiguring the influence on the Jewish street. Self-rule was useful for nationalists to create a kind of „National Ghetto“, where the possibility of assimilation and acculturation would be less.

The Zionist organization was criticized for its conservatism, its strong bourgeois influence, and its inadequate reactions to the rapidly changing processes within the state and society. In turn, Zionists gave as good as they got, declaring themselves as the only power capable of bringing the Jewish nation to real independence, when other Jewish parties were pursuing a policy of assimilation, denying their Jewishness and raising other interests higher than the national one.

Pauli Heikkilä

Torchbearers and the Baltic States. Via Europe to the Soviet Union

In the early 1920s, several young writers entered the Finnish literature with modernist poems. Their anthology was called *Tulenkantajat* (Torchbearers) and soon this name became to refer their group in general. Despite their artistic expressions, the group lack coherence in political opinions, which came apparent in 1928, when they started a monthly magazine with the same name. The magazine was edited by Erkki Vala, a strong advocate for international ideas. His adversaries were nationalists, who eventually took over, just before the magazine failed due to financial reasons in 1930. Few years later, Vala returned to publishing with younger partners. The title remained the same but the weekly supported exclusively socio-liberal policy and the Nordic orientation.

Although the Torchbearers of the 1920s is well researched in Finnish literature history, only few studies have been conducted on the latter journal. My presentation fills this gap by its small amount. The focus is on the international relations, and more precisely on the Baltic States, perceived by the journal in both its fictional works and published news clips. What was written on the Baltic States in this journal 1934-1939? Although the focus of these texts was on abroad, they were written from the Finnish point of view, which will be revealed by analyzing the texts.

The concept of the Baltic appeared rarely in the Torchbearers, and even when it did, it was in great extent based on the information from Estonia. In the early stages, the young writers were curious on the close relative nation. In artistic matters Estonia seemed to provide a model where national tendencies could successfully meet with international influences. Politically the Torchbearers believed for a long time in Konstantin Päts' assurances that he was saving the democracy but gradually they lost the faith and the new constitution of 1938 was undeniably an example of dictatorship. Most alarming was the way, how democratic politicians had turned to support the restrictive methods, what could take place also in Finland. In this process the Baltic states transformed from neighboring countries with shared interest into strangers to be avoided. Consequently the treaties with the Soviet Union next year were seen as a fresh start for Baltic democracies. After the World War II Vala even published a book, *De Baltiska Sovjetrepublikerna* (The Baltic Soviet Republics), to justify the annexations and the end of the independent states.

Saulius Kaubrys

Jews in the elections to local self-government institutions in 1918-1940: variations in their activity, a loss of leadership

Between 1918 and 1940, eight electoral campaigns to self-governments were run in Lithuania – in 1918 – 1920, 1921, 1924, 1929, 1931, 1934 (two elections were held), and in 1940. According to the 1923 census of the population of Lithuania, the Jewish community accounted for 7.65 per cent of the total population, about two thirds of its members lived in cities (63.5%) and small towns (28.7%). It is natural that due to the concentration of the community in towns, electoral ambitions of the Jews in self-government of cities were fulfilled more completely than those in a periphery. In the periphery, being more scattered, the Jews were unable to compete with the Lithuanian-rural electorate. The analysis of the Jewish electoral campaigns showed that they lost their positions in town self-government at the beginning of the 4th decade, that is, after 1934 self-government institutions of towns became Lithuanian. If in 1931, the representatives of ethnic minorities still accounted for 45% of all members of self-governments, in 1934 their number stood at 35%, that is, the share of the Lithuanians increased up to 65% (according to the 1923 census, the latter accounted for 83-84 % of a total population). The process of Lithuanisation of town self-government affected the Jews too – as many as 136 Jews were elected to town self-governments in 1931, which accounted for 37.16% of all self-government employees, in 1934 their number was 110 (29.81%) though as compared with other groups (the Poles) the norm of their representation in town self-government remained really high. This most probably was determined not only by a “deep” demographic concentration of the Jews in town. It was affected by a social-mobilisational activity that was more obvious than in other ethnic groups (including the Lithuanians, as the majority). The analysis of the 1931 census of public organisations also serves to prove this supposition, for example, the number of public-spirited – activist Jews was larger than that of the inhabitants of Jewish nationality (this paradox was determined by a participation of the Jews in several organisations at a time). The Lithuanian press admitted the facts of an exceptional participation of the Jews in electoral campaigns. The success of electoral campaigns of the Jews was accompanied by the disagreements between the groups followed by precedents of reducing the electoral lists. The analysis of the elections testifies to the fact that there were successful coalition unions with other national groups (for example, the Russians). The Jewish electoral campaigns failed to avoid drawbacks – there were cases of falsification of a person’s identity and others. The content of the complaints of the Jews about the procedure for conducting electoral campaigns shows an active self-defending reaction of the community – a part of the complaints (for example, about the lawfulness of elections on Saturdays) were not upheld, which was partly at variance with Lithuania’s international commitments on recognising the rights of the Jews. The analysis of the material of the security structures of the state taking interest in the future self-government employees testifies to the fact that there were different characteristics of loyalty of the candidates with respect to the state. It should be emphasised that negative characterisations of individual Jewish candidates received during that time did not block their way to self-government.

Mia Kurvinen

Median valta tiedon välittäjänä talouspolitiikan alalla 2008–2011

Talouden vuoristorata ei näytä laantumisen merkkejään usean vuoden ponnisteluista huolimatta. Yhdysvalloista vuonna 2006 alkaneen finanssikriisin seurauksena maailman talous syöksyi globaaliin taantumaa, joka on aiheuttanut vakavia ongelmia erityisesti Euroalueella. Euroopan Unioni on ollut merkittävässä asemassa Euroopan keskuspankin sekä IMF kanssa kriisin ratkaisemisessa ja taloudellisen tilanteen vakauttamisessa. Yhteiset ponnistelut vakauden saavuttamiseksi eivät ole tuottaneet tulosta hyvistä yrityksistä huolimatta ja edelleen elämme epätietoisuudessa mahdollisen uuden taantuman ja niin sanotun tuplaveen toteutumisesta. Suomi ja Viro ovat omalta osaltaan ottaneet vastuun Euron kriisin ratkaisusta ja talouden kehityksen kääntämisestä uudelle kasvunuralle.

Tämän esityksen tarkoituksena on arvioida talouspolitiikan alalla tapahtuvaa uutisointia erityisesti painetun median osalta, keskityn valittuihin suomalaisiin sanomalehtiin sekä vertailevana materiaalina vastaaviin virolaisiin lehtiin. Talouspolitiikan saralla olen keskittynyt erityisesti Euroopan unionin talouspolitiikkaan ja sen kiemuroihin kyseisenä ajanjaksona. Herää kysymys siitä, käyttääkö media valtaansa tiedon välittäjänä vai onko media politiikan toimijoiden väline tiedon välittämiseen ja näin ollen valtaa käytetäänkin todellisuudessa niin kansallisissa kuin kansainvälisissä politiikan kabineteissa. Pitkittyneen taantuman seurauksena sekä Euroopan että koko maailman katseet ovat kiinnittyneet Euroopan taluskriisin ratkaisemiseen.

Tarkoitukseni on vertailla soveltuvin osin suomalaista ja virolaista uutisointia EU-talouspolitiikkaan liittyen. Tarkastelen mihin uutisoinnissa on keskitytty talouspolitiikan alalla ja mitä uutisoidaan ja miten. Merkityksellistä on myös selvittää kuka valtaa todellisuudessa käyttää ja miten.

Tiina Metso

Organizing Students – the Baltic Styles?

(The presentation will be in English)

Vaikka Itämeren alue onkin maantieteellisesti pieni, on se kuitenkin kulttuurillisesti perin erikoinen.

Perinteiden ja kulttuurien eroja on helppo vertailla ylioppilaiden järjestäytymistapoja tutkimalla.

Suomen ja Ruotsin melko lailla yhteneväinen perinne rakentuu vahvasti klassisten yliopistojen ympärille ylioppilaiden järjestäytyessä oppialan mukaisiin ainejärjestöihin, maakunnallisiin osakuntiin sekä kaikkia yhdistäväksi ylioppilaskunniksi. Osakuntien juurien ulottuessa peräti 1640-luvulle ovat ainejärjestöt ja ylioppilaskunnat niihin verrattuina huomattavasti nuorempia 1800-luvun loppupuolen ja seuraavan vuosisadan alun organisaatioita. Kaikkia suomalaisia ja ruotsalaisia ylioppilasjärjestöjä yhdistää tietty demokraattisuus ja yhdenvertaisuus, eritoten naisten mukana olon osalta – heistä tuli näiden akateemisten organisaatioiden täysivaltaisia jäseniä opinto-oikeuden myötä.

Baltiassa ylioppilaat valitsivat toisen järjestäytymismallin. Vaikka Tarton yliopistossa kokeiltiin maakunnallista järjestäytymistä, on dominoivana mallina toiminut vahvasti baltiansaksalaisten Landsmannschaft'ien ja korporaatioden esikuva. Tarton yliopiston malli levisi nuorempiin opinahjoihin Latviassa sekä myös Puolaan Tartossa opiskelleiden ylioppilaiden mukana.

Alun perin Landsmannschaft yhdisti osakunnan tavoin samalta seudulta saapuneita ylioppilaita, mutta pian useimmat Tarton Landsmannschaft'it vaihtoivat muotonsa korporatioiksi. Uusi malli tarjosi vapautta jäsenistön valintaan ja maantieteen sijaan perusteeksi saattoi nousta oppiala. Useimmat korporaatiot eivät rajanneet jäsenistöään tietyn alan opiskelijoihin, ja yhden alan opiskelijoiden järjestötkin avasivat usein vastaanottoa. Monikulttuurisessa Tartossa määrääväksi korporaation valinnan perusteeksi osoittautuikin kansallisuus – omat järjestöt oli baltiansaksalaisilla, eestiläisillä, latvialaisilla, juutalaisilla jne.

Baltiansaksalaisesta mallista poiketen Tarton perinne antoi myös naisille mahdollisuuden perustaa omia korporatioitaan – niinpä eestiläisillä ja latvialaisilla naisylioppilailla oli omia korporatioitaan kun baltiansaksalaiset naisylioppilaat toimivat yhdistyksessään. Tämä kehitys loi kansallisuuden rinnalle toisen korporaation valintaa määrittävän tekijän eli sukupuolen. Yhteistä kaikille kansallisuudesta ja sukupuolesta riippumatta oli elinikäinen jäsenyys ja tiukka jäsenten valintaprosessi sekä tietyt traditiot ja rituaalit.

Liettuassa kehitys kulki hieman omia polkujaan. Kun Eestin ja Latvian korporaatiot olivat jakautuneet miesten ja naisten itsenäisiksi järjestöiksi, jotka olivat täysin epäpoliittisia ja uskonnosta riippumattomia nähtiin Liettuassa uskontoon sitoutuneita katolisia korporatioita sekä myöhemmin myös sekakorporatioita. Liettuassa on myös vahvemmin oppialaan sitoutuneita korporatioita sekä myös muille perusteille rakentuvia korporatioita esimerkiksi partiolaisille.

Puolassa toimii sekä Baltiassa että Puolassa perustettuja korporatioita, jotka ovat pääosin miesjärjestöjä. Vuonna 2011 perustettiin kuitenkin ensimmäinen naiskorporaatio Varsovaan.

Vertailemalla näitä ylioppilaiden järjestäytymisen muotoja 1800-luvulta nykypäivään on mahdollista tunnistaa vahvoja piirteitä, jotka ovat säilyttäneet elinvoimaisuutensa kansainvälistyneessä ylioppilasmaailmassa. Suljetummatkin järjestöt ovat hieman raottaneet ovia ja varsinkin laulut ovat aloittaneet Baltian kiertomatkinsa ylioppilaiden mukana.

Silviu Miloiu

The language conflict in inter-war Finland: Romanian views

Inter-war Finland confronted a series of domestic crises. In the social realm, the Left clashed with the Right in 1917-1918. In the constitutional realm, the advocates of republicanism clashed with supporters of monarchy and eventually the backers of democracy with their pro-authoritarian challengers. In the military policy realm, a tension existed between the advocates of civilian control over the army and the ones thinking that the army should take precedence. Nevertheless, one of the most interesting oppositions was in terms of ethnic politics where the Finnicization of University of Helsinki and the support for Karelian irredentism driven by young nationalists divided the Finnish society and badly affected Finnish reputation abroad. This is true when one refers especially at Scandinavia affected by the change of status of Swedish language and the consequences over the Swedish-speaking Finns or at Britain with its individuals and civil nationalism as described by Liah Greenfeld and Daniel Chirot, but how the agendas of Karelia Academic Society and Lapua Movements in this respect were viewed in East-Central European countries such as Romania confronted at the same time with a difficult challenge in integrating its large number of minorities, especially Hungarians, in the aggrandized Romania. The investigation is the more interesting as the pursuers of Finnish ethnic politics usually also supported the Hungarian "cousins" revisionism against Romania which created conflicting reactions. To answer this question, the main source of investigation will be the reporting of Romanian diplomats and the newspapers.

Antti-Jussi Nygård

Keskustelu suomalaisten asemasta ja vallankäytöstä Viron talouselämässä maiden itsenäisyyden alkuvuosina

Lyhyen laivamatkan päässä sijainnut Viro herätti suomalaisissa suurta kiinnostusta jo ensimmäisen itsenäisyysvuoden aikana. Erilaiset suunnitelmat eteläisen naapurin markkinoiden ja luonnonvarojen hyödyntämisestä saivat kuitenkin todellisen sysäyksen maailmansodan loppumisen jälkeen. Tällöin suomalaiset apuun kutsunut Viron tasavalta näytti tarjoavan herkullisia mahdollisuuksia liikemiehille, joiden toimintamahdollisuudet olivat hankaloituneet erityisesti idässä. Vuoden 1919 alkukuukausina myös virolaiset näyttivät olevan halukkaita laajaan taloudelliseen yhteistyöhön. Suunnitelmissa oli niin viennin kehittäminen kuin myös suomalaisten liikeyritysten perustaminen Viroon. Erityisesti virolaisen öljyliuskeen hyödyntämisestä oltiin kiinnostuneita. Silmiinpistävää suunnitelmissa oli niiden yksipuolisuus – Viron talouselämässä haluttiin saavuttaa mahdollisimman nopeasti määräävä asema korvauksena Virolle annetulle avulle.

Suurilla odotuksilla liikkeelle lähteneet suomalaiset joutuivat kuitenkin pian pettymään. Itsenäistynyt Viro ei ollutkaan valmis luovuttamaan taloudellisia etuja isoveljelleen. Suomen ulkoasianministeriön virkamiehet totesivat jo kevään 1919 aikana, että suomalaiset olivat ilmeisesti vuodattaneet turhaan verta veljeskansansa puolesta, koska apu ei ollut realisoitunut taloudelliseksi eduiksi. Konsuli Yrjö Putkinen luonnehti virolaisia jopa kiittämättömiksi ja kylmäkiskoisiksi. Samanlaisia huomioita tehtiin myös suomalaisissa sanomalehdissä.¹ Miten asia sitten koettiin Virossa?

Tässä paperissa tarkastelen sitä, millaisena virolaiset näkivät suomalaisten aseman maansa talouselämässä? Olivatko suomalaiset virolaisten silmissä häikäilemättömiä vallankäyttäjiä vai oikeutettuja etujaan ajavia heimoveljiä? Ajallisesti tutkimusaiheeni rajautuu lähinnä vuoteen 1919, mutta tema on kytköksissä laajemmin suomalaisten ja virolaisten keskinäisiin käsityksiin toisistaan. Tutkimus perustuu ensisijassa virolaiseen ja suomalaiseen sanomalehtiaineistoon sekä maiden ulkoasiainhallintojen tuottamaan asiakirja-aineistoon. Tutkittava tema liittyy väitöskirjatyöhöni Suomen ja Baltian maiden kaupallisista suhteista maailmansotien välisenä aikana. Aihetta ovat tutkineet Suomessa erityisesti Seppo ZETTERBERG (1977), Kalervo HOVI (1984) sekä Juha-Pekka TUOMIPUU (1991).

Jari Okkonen

Ympäristötekijät ja yhteisöjen vuorovaikutus Itämeren piirissä esihistoriallisella ajalla

Kun tarkastelemme Itämeren rannikon esihistoriallisten yhteisöjen vuorovaikutusta ja rakennamme kuvaa kulttuurin ja elinkeinojen muutoksesta, joudumme väistämättä pohtimaan niitä reunaehtoja tai rajoituksia, joita ympäristö ja erityisesti maantieteeseen ja ilmastoon liittyvät seikat ovat asettaneet. Lisäksi kontaktien ylläpitämiseen käytettävissä oleva teknologia on tärkeä rajoittava tai mahdollistava tekijä. Kivikautista keskineoliittisen ajan (4000–2000 eKr.) tilannetta voidaan hahmottaa vertaisyhteisöjen vuorovaikutuksen mallin mukaisesti. Siinä pyytjä–keräilijä-yhteisöjen kanssakäyminen olisi tapahtunut pitkälti tasavertaisista lähtökohdista. Itämeren pohjoisosissa arkeologisessa aineistossa havaittavat muutokset voidaan tulkita yhteisöjen vuorovaikutuksessa tapahtuneena muutoksena, eikä välttämättä spesifinä vastauksena ympäristössä tapahtuneeseen muutokseen. Näin arkeologisen lähdeaineiston ilmiöt voidaan selittää pikemminkin verkoston muutoksilla, jotka puolestaan liittyivät Itämeren eteläosan neolitisaatioon – uuteen talousmuotoon, ajatuksiin vallasta ja sosiaalisesta järjestyksestä sekä uuteen maailmankuvaan. Kivikauden lopulla (2000–1800 eKr.) ja varhaismetallikaudella (1800 eKr. – 300 jKr.) yhteisöjen vuorovaikutus jäsenyi keskus–periferia-mallin mukaisesti. Verkostot ja niiden toimintaperiaatteet rakentuivat uudelta pohjalta ja muutoksen taustalla vaikuttivat sekä Skandinavian eteläosan että Volgan–Kaman alueen pronssikautiset keskukset. Pitkän aikavälin tarkastelussa pyytjä–keräilijöiden ja talonpoikien vuorovaikutusta rajasi ympäristön ja ilmaston asettamat reunaehdot. Samalla kanssakäymisen ehdot kuitenkin kietoutuvat yhteisöjen sosiaaliseen kenttään, elinkeinoihin, teknologiaan ja ideologioihin.

Raila Pauanne

TUNNUSTAMATTOMUUSPERIAATE REALITEETTIEEN PURISTUKSESSA Yhdysvaltojen suhtautuminen Baltian maiden miehitykseen 1939–1941

Keskeisin tutkimuskysymykseni on miten Yhdysvallat suhtautui Baltian maiden miehitykseen ja mitkä tekijät vaikuttivat Yhdysvaltojen linjan muodostumiseen? Lisäksi tarkastelen, millainen asema Baltian maiden tilanteella oli Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa. Mihin Yhdysvaltojen mielenkiinto Baltian maissa kohdistui ja miksi? Entä millaisen painoarvon saivat sen taloudelliset edut?

Yhdysvaltojen linja Baltian maiden kysymyksessä oli passiivinen syksystä 1939 kesään 1940. Maassa vaikuttava isolationismi ja halu olla ajamatta Neuvostoliittoa tiukemmin Saksan syyliin olivat tärkeimmät syyt kannanottojen puuttumiseen. Baltiassa Yhdysvaltoja kiinnosti avunanto- ja kauppasopimusten sisältö ja etenkin niiden vaikutus Saksan ja Neuvostoliiton suhteisiin sekä Baltian maiden kyky toimia itsenäisinä valtioina. Kesällä 1940 Yhdysvallat ilmaisi rinnastavansa Neuvostoliiton toiminnan Baltiassa Saksan tekemiin valloituksiin jäädyttämällä baltialaiset talletukset sekä estämällä baltialaisten alusten lähdön amerikkalaisista satamista. Kanta tuotiin julki myös 23.7.1940 julkaistussa lehdistötiedotteessa. Yhdysvaltojen suhtautuminen perustui sen yleiseen tunnustamattomuusperiaatteeseen, jonka mukaan se ei tunnusta pakolla suoritettuja aluemuutoksia. Lisäksi Yhdysvallat jatkoi maassa olevien Baltian maiden lähetystöjen tunnustamista.

Yhdysvallat halusi välttää Baltian kysymyksen nousemista esteeksi suhteiden parantamiselle Neuvostoliiton kanssa. Yhdysvallat halusi siirtää Baltian kysymyksen ratkaistavaksi myöhemmin eikä ottanut sitä oma-aloitteisesti esille keskusteluissa Neuvostoliiton kanssa. Huolimatta Neuvostoliiton ja Iso-Britannian aiheuttamasta paineesta, Yhdysvallat ei ollut valmis tekemään myönnytyksiä Baltian kysymyksessä. Myönnytyksiä ei tehty myöskään taloudellisten etujen saavuttamiseksi. Yhdysvallat ei koskaan tunnustanut Baltian maiden liittymistä Neuvostoliittoon.

Pärtel Piirimäe

The legitimation of Swedish rule in the Baltic provinces

It is a sociological commonplace that political power is never based on force alone but it is always accompanied by ideologies that aim to give it the status of legitimate authority that should be obeyed voluntarily. The practical realities of Swedish power in the Baltic provinces have been subjected to a number of studies but the legitimizing discourses that accompanied the implementation and exercise of Swedish rule have not been adequately researched. The aim of this contribution is to help to fill this research lacuna. I will look at various arguments and ideological strategies – legal, religious, civilizational, etc. – used by the Swedish authorities and pro-Swedish writers who justified the rule of Sweden over the Baltic provinces of Livland and Estland. A large part of the source materials for such an analysis comes from the periods of conflict caused by Swedish attempts to achieve greater unification of the provinces with the imperial centre. In addition, historical and legal treatises written in both Sweden and the Baltic provinces will be utilized.

Helen Rohtmets

The Power of Inclusion and Exclusion: Insights into the History of the Estonian Citizenship and Immigration Policy

It was declared at the Estonia's Declaration of Independence that all citizens of the Republic of Estonia shall enjoy equal protection under the law irrespective of their religion, ethnic origin and political views. However, in order to enjoy this protection one had to become a citizen.

In this presentation I will give a short overview of the Estonian citizenship and immigration policy after the end of the First World War. I will discuss the role of immigration on the development of the Estonian citizenship policy and will search an answer for the question, what groups of people the Estonian state authorities sought to exclude from the citizenship.

Heikki Roiko-Jokela & Karli Kelk

Pioneeritoiminta ideologisenä ja kasvatuksellisenä välineenä

- pioneeritoiminnan lähtökohtia Suomessa ja Neuvosto-Virossa
- Millä tavalla ideologisuus näkyi pioneeritoiminnassa sekä Suomessa että Neuvosto-Virossa?
 - o Neuvosto-Viron koululaitos, kerhot, piirit, matkat, koulutustapahtumat ja koululaisten vapaa-aika
 - o Suomessa poikkeava käytäntö; ei ollut selkeää jalansijaa Suomen koululaitoksessa. Ohjaajille järjestettiin tapaamisia, ulkomaanmatkoja ja koulutustapahtumia. Lapsijäsenille järjestettiin kerhoja, ulkomaanmatkoja kansandemokratioihin ja Neuvostoliittoon, pioneerikisoja.
 - o Suomen pioneeriohjaajille oli asetettu tarkat päämäärät: pioneeritoiminnan ei pitänyt olla vain lapsenkasvoista toimintaa vaan sillä oli selkeät ideologiset-kasvatukselliset päämäärät.
 - o Suomen Demokratian Pioneerien Liitto (SDPL) oli sisäisesti ristiriitainen ryhmä. Oli piirejä, jotka halusivat selkeästi seurata Neuvostoliitossa toteutettavaa toimintaa. Oli taas eurokommunismia edustaneita piirejä, joille riitti ns. ihmiskasvoisempi lähestyminen.
- pioneeritoiminta kasvatuksellisenä välineenä molemmissa maissa
 - o kommunistinen kasvatus: työkasvatus, patriotismi, ateismi ja internationaali
 - o molemmissa maissa pioneeriohjeet, jotka poikkesivat kuitenkin toisistaan.
 - o pioneeriohjeiden vertailua
 - o pioneeritoiminnalla haluttiin saavuttaa uusi ihminen

Antti Rähä

The Town Officials in Lappeenranta and Hamina after the Great Wrath and the Lesser Wrath, 1721–1765

How did early modern states treat the territories they ruled, especially the ones recently overtaken? Hitherto, the integration of occupied regions into the early modern European conglomerate states has largely, from a local perspective been neglected in historiography. Central powers had various instruments and ways to take new areas under their control. Local officials always had the main liability to legitimize the crown's power and establish control over occupied societies. Officials had many roles: they were administrators and communicators and they could exercise repressive as well as judicial powers. However, in order to establish and maintain legitimacy, the officials had to gain the subjects' trust that they were honorable and righteous.

The aim of my presentation is to analyze how the local officials were inaugurated to their posts in the towns of Lappeenranta and Hamina between the 1720s and 1760s. The peace treaty of Uusikaupunki (1721) finished over a decade-long Russian military occupation in south-eastern Finland. After the Great Wrath, Hamina and Lappeenranta became Swedish border towns against Russia. In 1723, Hamina got powerful staple-town privileges which meant that it became one of the most important towns in the whole Swedish realm. At the same time Hamina got a new payroll system (*avlöningsstat*). According to the new system, Hamina had to have two burgomasters, six councillors, city clerk and cashier and many lower vacancies. Overall payroll system included 35 officials in Hamina and Lappeenranta. Excluding burgomasters and councillors, Hamina's magistrate could elect town officials independently even without burghers' approval.

After the Russo-Swedish war 1741–1743, Lappeenranta and Hamina became a part of Russia. The peace of Turku (1743) ensured that the old Swedish laws, privileges and statutes remained in force in the new province of Kymmenegård which was constituted after the treaty. Under the Russian rule, Hamina and Lappeenranta got again a new payroll system 1744. Without ignoring some modifications (salaries were higher, some vacancies were cut off) between the old and the new payroll system, I am especially interested in to study how and for what reasons the town officials were selected after two transitional processes in the first half and the mid-18th century.

Timo Sironen

Changing images of the south-eastern periphery of the Empire? Northern Baltic from the Swedish point of view: A. Bureus' *Orbis Arctoi Nova Et Accurata Delineatio* (1626), J. Messenius' *Chronologia Finlandiae, Livoniae et Curlandiae* (1636), M. Wexionius' *Epitome* (1650) and O. Hermelin's literary works (1684–1706 ca.)

It is quite tempting to propose a common hypothesis for the interests of four Swedish scholars in the 17th century, with its shared object being Livonia (or Carelia, if not Finland), that is to say **personal relations** and/or **interests** and/or, furthermore, **presence** somewhere **in periphery** of the Empire, with Hermelin, in fact, acting as professor for 10 years in Livonia, in Dorpat/Tartu. We can say that the Swedish images of Livonia do change, in less than a century, from vague to much more precise and even personal curiosity; personal interfering in politics increased, as we know of Hermelin.

Bureus (15-1646) gives a lot of space to Livonia in his *Orbis Arctoi Nova Et Accurata Delineatio* (1626), almost as much as to Carelia, where he had **personally** been acting for years in commissions in 1605 and 1618-1621, described by him in the preceding chapter. Bureus learned even some words of Finnish in Carelia, in the eastern **periphery**, north of the Lake Ladoga.

The **personal relations** and/or **interests** in Livonia of Messenius (1579/1580-1636), formerly a professor in Uppsala, can be seen to culminate in his *Chronologia Finlandiae, Livoniae et Curlandiae* (1636), the 10th book of his *Scondia Illustrata*, in dramatic descriptions of the struggles, in the early 17th century, between Swedish Charles IX and (Catholic and Swedo-Polish) Sigismund, with his father-in-law, originally from Livonia, as teacher of the latter. Messenius had to spend his last twenty years, with his wife, originally from Livonia, exiled in the prison of Kajaneborg, in the **extreme** north-eastern **periphery** of the Empire, doing even research.

Wexionius (1609-1670), originally from southern Sweden, was professor at the University of Turku in Finland 1640-1657, published a very extensive work, *Epitome Descriptionis Sueciae, Gothiae, Fenningiae et subjectarum provinciarum* (1650), in almost **periphery**. In the seventh book of this work he shortly described also the 99 cities and towns of the Empire, interestingly enough the four ones of Livonia only after the towns in Sweden and Finland, anyhow before those of Halland (in SW Sweden) and north(-east)ern Germany, more recently conquered. He is the only one of the four Swedish scholars that does not seem to have had any personal relations or interests in Livonia.

Hermelin (1658-1709) had referred in a Latin town elegy, composed (ca. 1685) in Sweden, of Tammisaari, on the southern coast of Finland, vaguely to the Estonian fields on the southern shore of the Gulf of Finland. In 1687 he did not get a the post of professor of Latin in Uppsala, but he got it in more or less **peripheral** Dorpat in 1687 and eight years later, in 1695, he continued there as professor of (Roman and Swedish) law. Hermelin was an active academician, trying to impose Swedish education and way of thinking in Dorpat, but suffered personally serious domestic setbacks there. During 1690-1696 he guided more than a dozen of academic dissertations, the most interesting/relevant of these being a thesis called *De origine Livonorum*, initially 37 pages (Dorpat 1693), republished and enlarged by G. Caspari later in a more comprehensive version, 56 pages in 1717 in Leipzig. Even though Hermelin returned, possibly frustrated, to Sweden for other high offices in 1698, he was loved and greatly admired by his pupils in Dorpat.

Andris Šnē

Power in Landscape, Landscape of Power: Society, Territoriality, and Centrality in Late Prehistoric and Medieval Latvia

The territories of eastern Baltic entered the medieval world of the Western Christendom in the course of the Crusades during the 13th century. Then the medieval Crusader states that are known under common (geographical) name of Livonia were established in present-day Estonia and Latvia. In the paper that is mainly based on the archaeological evidence I will look for the reflections of the social and political transformations in the landscape of Livonia from the 10th until mid-15th centuries.

In the later prehistoric chiefdoms on the eastern coast of the Baltic Sea, power was both individual and collective at the same time, and its nature was very fluctuating as of the main importance were interests of community/kin/settlement. Among the different kinds of central sites the main attention in the previous research is paid to the hillforts but alongside them the central functions within some territory might play also other kinds of sites.

It was during the 13th century Crusades when the newly imported political and cultural Christian structures gradually replaced previous chiefdoms of the local heathen communities. The Crusades brought several new elements into the landscape of Livonia, like churches, stone castles, monasteries and towns that became main political, military, administrative and economical centers of the newly established Crusader states. The previous chiefdoms' centers of power sharply declined, and often the new stone castle as a symbol of the Christian power emerged on the same site where prehistoric hillfort stood. But it took several centuries to establish the network of new power centers that would allow control the space and people all over the lands of Livonia, and the 13th century was only the beginning of restructuration of power and social relations.

Veronika Sušová-Salminen

Fenno-Baltic Postcolonialism? Towards a New Rethinking of Russo/Soviet Dominance in the Fenno-Baltic Region

Finland and Baltic states share relatively long common history shaped by (e.g.) the geographical and natural location by the Eastern shores of the Baltic Sea as well by the position in the imperial competition between two main modern empires: Sweden and Russia. The establishment of Atlantic commercial circuit following the discovery and conquest of the Americas only deepened the peripheral position of Fenno-Baltic region on the global scale as well as in Europe long until the 20th century. Colonialism and colonial expansion went seemingly outside the history of Finland and Baltic states. Why and how to speak about postcolonialism in Fenno-Baltic region? Was Russian/Soviet empire(s) a colonial power in the relation to Fenno-Baltic nations? Can be postcolonialism fixed only in relation to Russia/Soviet Union? Is the postcolonial approach a plausible platform for conceptualisation of modern history of this region?

In order to grasp complexities of Russo/Soviet dominance the author shall introduce a basic conceptual framework which helps to explore the problem of postcolonialism in Fenno-Baltic region. The contribution will discuss a possible differences between institutional colonialism and imperialism, take into account a diverse political economies of Russian and Soviet dominance and introduce terms of “subaltern empire” and imperial difference (Tolstanova) to understand the Russo/Soviet dominance in the region. It will also discuss the ambivalent understandings of postcolonialism (as a global perspective and methodological stance, and as a particular diagnosis related to location and temporarity) and mutual relations between these ambivalent understandings present in the recent literature. Finally, it will concentrate on some of possible difficulties and problems of postcolonialism in relation to the Fenno-Baltic region.

Jouko Talonen

How Mika Waltari described the fate of Baltic countries in 1941?

The writer Mika Waltari (1908–1979) rose to the publicity from the circles of the "torchbearers" in the 1920's but he differed from the circles main leftist mental friends in politico-socially.

He was working for state's public relations during the Winter- and the Continuation War. He drew hundreds of articles and copy-edited and published books. The book of the occupation of Baltic States *Totuus Virosta, Latviasta ja Liettuasta (The truth of Estonia, Latvia and Lithuania)* appeared in spring 1941. Waltari published it with a pseudonym *Nauticus*. The book was disguised as published in Sweden. The preface is dated in Malmö on 12 April in 1941. The publisher is said to be Förlaget Balticum. Director Heikki Reenpää handled on behalf of Otava Publishing House all the arrangements concerning publishing. Attempt was to protect the author and the real publisher in difficult times. Writer though is revealed as Finn already in the first sentence that was for "my compatriots, the Finnish readers".

Working in the State information department Waltari had a first-hand knowledge of the events of Baltic in 1930–1941. He was able to use amongst others the reports of Military intelligence and the state police and also descriptions of eyewitnesses and diplomats. Waltari used as a source also a book describing Lithuania's fate *Den röda floden stiger (the Red river rises)* by Ignas Jurkūnas-Šeinius (Ignas J. Shceynius) that was published in Sweden already in 1940. It appeared translated by Reino Silvanto in 1942 by the name *Punainen tulva nousee*.

Mika Waltari described the tragedy of the Baltic states under the Soviet occupation in 1940-1941 putting his emphasis into the fate of Estonia.

Mika Waltari's book is not only a historical picture of time during the truce period of the States Information actions or a landmark of an academic that reached the world-famous writer career. The book is an indispensable recap book of the recent history, so we wouldn't forget the Stalinist crimes against humanity. In the recent years this book has been translated into Lithuanian and Estonian languages. Unfortunately, it has not yet been translated into Latvian.

Waltari wrote also two newspaper articles about the fate of Baltic states in 1941.

(I thank for the student of Theology Rakel Koittola for the help of translation of this text)

Aarni Virtanen

Vihtori Kosolan puheet 1929–1936

Tutkin Vihtori Kosolan puheita 1929–1936. Pohdin kuinka Vihtori Kosolan puheet muuttuivat lapuanliikkeen ja IKL:n aikana. Lapuanliikkeen alkuvaiheessa Kosola vaati kommunistilakien voimaansaattamista, mutta muuttui vuoteen 1932 tultaessa puoluepolitiikan kriitikoksi. Loppuvaiheessa Kosolan retoriikkaan tuli osin jopa antisemitistisiä piirteitä. IKL:n aikana Kosola yritti kerätä joukkoja IKL:n taakse, mutta oikeistoradikalismien voima oli jo mennyttä.

Tutkimuksessani käsittelen Kosolan puheiden muutoksia. Tutkimuksessa käsitellään Kosolaan vaikuttaneita henkilöitä sikäli kun se on merkittävää tutkimuksen teemojen kannalta. Tutkimuksen teemat noudattelevat Kosolan puheiden teemoja. Kosolan puheista voidaan löytää uskonnollisia teemoja, jotka ilmenevät yleensä retoriikan tasolla. Kosola ei kirjoittanut itse puheitaan. Tutkimuksen kannalta tärkeää on selvittää kuka hänen puheensa kirjoitti. Puheiden kirjoittajista tiedetään, että lapuanliikkeen laillisen vaiheen aikana maalaisliittolainen Ilkan päätoimittaja Artturi Leinonen muotoili Kosolan puheita. Lapuanliikkeen sihteeri Artturi Vuorimaa on Mikko Uolan mukaan kertonut kirjoittaneensa Kosolan puheet lapuanliikkeen aikana. Toisaalta myös Lakeus lehden päätoimittaja, Vilho Viidan osuus puheiden kirjoittajana oli keskeinen.

Englantilaisen historioitsijan R. G. Collingwoodin metodologiaa käyttäen voidaan ajatella, että Kosolan puheet olivat vastauksia yhteiskunnallisesta tilanteesta nousseisiin kysymyksiin. Henkilöverkoston tutkiminen on metodi, jolla selvitän Kosolan puheiden muutoksia. Tarkastelen ja luokittelen puheita henkilöverkoston mukaan. Tämä on tutkimuskysymystäni täsmentävä, taustoittava ja syventävä kysymys. Luokittelen puheet ajallisesti pääluokkiin sen mukaan ovatko ne pidetty lapuanliikkeen vai IKL:n aikana. Yksittäisiä Kosolan, lapuanliikkeen toiminta-aikana, pitämiä puheita voidaan kuvata luonteeltaan ja sisällöltään kokouspuheiksi, käännekohtapuheiksi tai julkisiksi puheiksi. Tätä jaottelua hyödynnän puheiden analysoimisessa. Puheiden muutosten kannalta tärkeää on pohtia missä suhteessa kokous- ja käännekohta ja julkiset puheet ovat toisiinsa. Puheiden jaottelu on menetelmä, joka yhdistää puheiden muutokset henkilöverkoston muutokseen Tutkin millaisista ajan konteksteista Kosolan puheiden vastaukset nousivat. Tärkeä konteksti Kosolan puheille on hänen uskonnollisuutensa. Uskonto vahvisti Kosolan puheiden retorista ulottuvuutta ja vaikuttavuutta, kuinka Kosolan puheet ovat sidoksissa herännäisyyden aatteeseen ja toisaalta sääty-yhteiskuntaan. Herännäisyyden suhde Jumalaan on samankaltainen kuin lapuanliikkeen suhde isänmaahan. Tähän liittyi pappien rooli lapuanliikkeessä ja IKL:ssä. Lapualainen pappi K. R. Kares julistikin vuonna 1930 Kosolan olevan Jumalan valitsema kansanjohtaja.

Tutkimukseni liittyy yhteiskunnallinen konteksti liittyy Suomen parlamentarismien ja demokratian muotoutumiseen sisällissodan jälkeisessä vaikeassa yhteiskunnallisessa tilanteessa. Lapuanliike ja IKL olivat suunnattu demokratiaa ja parlamentarismia vastaan. Tutkimukseni yhteiskunnallinen konteksti liittyy Suomen parlamentarismien ja demokratian muotoutumiseen sisällissodan jälkeisessä vaikeassa yhteiskunnallisessa tilanteessa.

Sinikka Wunsch

Kohtalonkysymys vuonna 1939: Onko Suomi Pohjoismaa vai osa Baltiaa

Tarkastelen esitelmässäni Suomen asemaa Pohjoismaita ja Baltiaa käsittelevän sanomalehtikirjoittelun kautta. Tarkastelujakso alkaa vuoden 1939 maaliskuussa, jolloin Saksa miehitti koko Tšekkoslovakian ja päättyi marraskuuhun 1939.

Esitykseni lähtökohtana on lehtien suhtautuminen Suomen ja Neuvostoliiton erilaisiin näkemyksiin Suomen viiteryhmästä. Suomi oli julistanut jo vuonna 1935 ulkopoliittiseksi linjakseen pohjoismaisen puolueettomuuspolitiikan. Se, ettei Neuvostoliitto tätä käsitystä jakanut, kävi ilmi viimeistään vuoden 1939 keväällä.

Tšekkoslovakian miehitys johti kolmiliittoneuvotteluihin Englannin, Ranskan ja Neuvostoliiton kesken. Suurimmaksi huolen aiheeksi nousi Suomessa tieto, että Neuvostoliitto vaati oikeutta antaa turvatakuut Saksan uhkaamille maille jopa vastoin niiden tahtoa.

Kevään kuluessa turvatakuisiin liittynyt kirjoittelu lehdissä lisääntyi. Toukokuussa Neuvostoliitto esti Suomea ja Ruotsia solmimasta jo valmiiksi neuvotellun Ahvenanmaan linnoittamissopimuksen. Samaan aikaan se ilmoitti selkeästi, että turvatakuut oli tarjottava kolmelle Baltian maista: Suomelle, Virolle ja Latvialle.

Näin Neuvostoliitto romutti lyhyessä ajassa Suomen ulkopoliitiikan kulmakiven. Sille Suomi ei ollut osa Pohjolaa vaan Baltiaa, ja enemmän turvatakuiden tarpeessa kuin Liettua.

Baltiasta tuli kesän 1939 aikana eräässä mielessä katalysaattori, joka lähensi suomalaisten lehtien kirjoittelua. Myöhempi ”talvisodan henki” oli syntymässä: oikeistolehdistö tuki maan sosiaalidemokraattien ja keskustapuolueiden muodostamaa hallitusta, vasemmalla alettiin suhtautua aiempaa kriittisemmin Neuvostoliittoon. Kirjoitettiin, että vakavien aikojen takia keskinäinen kiistely oli syytä jättää sopivampaan ajankohtaan.

Viro, Latvia ja Liettua saivat Neuvostoliitolta syys-lokakuun vaihteessa kutsun saapua Moskovaan missä ne allekirjoittivat niille esitetyt sotilassopimukset. Koska Neuvostoliitto katsoi Suomen kuuluvan samaan joukkoon, kutsu Moskovaan saapui myös Suomeen.

Suomessa ei kuitenkaan samaistuttu Baltiaan, eikä toimittu samoin vaan kieltäydyttiin kaikista Neuvostoliiton esityksistä, mikä johti talvisotaan 30. marraskuuta 1939.

livi Zájedová

Baltic regional cooperation

Paradoxical as it might seem, the Baltic States have always been perceived as a united entity, or as a region, by the outside world rather than by the Balts themselves. They are like “three sisters” whom you do not choose and whom you are destined to live with, whether you like it or not.

The fact is that after regaining their independence the Three Baltic States have not had a plan (either collectively or individually) for integrating with each other or with the region. Strengthening of their sovereignty, and the re-establishment of the attributes of statehood, have not created a favorable environment for close regional cooperation. When the independence fever lost its strength, Baltic politicians became more active in their attempts to establish closer relations in the Baltic region. Although, the first steps have been made, the question is still there: Can one even consider the Baltic States as a region?

If we are to analyze the Baltic Three according to interpretations of the term “Balts”, “region” and “regionalism” we could conclude that the Baltic Three can be regarded as a geographical identity, partly as an identity region, and also as a functional region. Whatever the meanings which one can give to Baltic identity, the fact remains that conditions exist which can favor a closer Baltic regional cooperation.